

і визначає характер її художньої діяльності або творчої активності. Візуальний контекст виявляється своєрідним "містком", який поєднує семіотичні одиниці з духовними, психологічними, процеси типізації і індивідуалізації.

Практика доводить, що одночасне, а не послідовне залучення типізації і символізації в навчальному процесі створює умови гармонійної роботи двох півсфер мозку й сприяє розвитку творчої активності особистості. Необхідно визнати, що проблема співвідношення норми і творчості в навчальному процесі досить гостра й потребує детальної та невідкладної розробки.

Література

1. Арнхейм Р. О природе фотографии // Психология художественного творчества. – Мн.: Харвест, 2003. – С. 254-283.
2. Лотман Ю. Семиотика кино и проблемы киноэстетики. - Таллин: Изд-во "Ээсти Раамат", 1973. – 86 с.
3. Медведев Л.Г. Формирование графического художественного образа на занятиях по рисунку.- М.: Просвещение, 1986. – 159 с.
4. Салмина Н.Г. Знак и символ в обучении. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1988. – 288 с.
5. Симонов П.В., Ершов П.М. Воссоздание индивидуальности в процессе перевоплощения актера // Психология художественного творчества. – Мн.: Харвест, 2003. – С.594-614.
6. Курчан Н. На пороге красоты // Знание – сила.- 2005. – Лип. – С. 90 – 96.
7. Философский энциклопедический словарь / Гл. ред: Л.Ф. Ильичев, П.Н. Федосеев, С.М. Ковалев, В.Г. Панов – М.: Сов. энциклопедия, 1983. – 840 с.

Л.Г.Федорова

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ТАКТУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ ХУДОЖНЬОГО КОНСТРУЮВАННЯ

В статтє раскрываються вопросы формирования педагогического такта в процессе художественного

конструювання.

This article is about the questions of forming of pedagogical tact in the process of artistic constructing.

В умовах сьогодення гуманізація освіти є провідним принципом, що утверджує людину як найвищу соціальну цінність.

Утверджуючи ідеї гуманістичної психології, відомі зарубіжні вчені К.Роджерс, А.Маслоу, В.Франкль запевняли, що “повноцінне виховання можливе лише в тому випадку, коли школа служитиме лабораторією для відкриття унікального “Я” кожної дитини, допомагатиме їй в усвідомленні, розкритті власних можливостей” [5].

Мета цього принципу – створення максимально сприятливих умов для розвитку і саморозвитку особистості учня, виявлення та активного використання його індивідуальних особливостей у навчальній діяльності. Реалізувати її зможе лише високопрофесійна, компетентна й тактовна людина. Отже, майбутній фахівець початкової школи повинен бездоганно володіти педагогічним тактом.

Поняття такого підходу передбачає послідовне ставлення сучасного вчителя-класовода до вихованця як до особистості, самосвідомого і відповідального суб'єкта власного розвитку, як до суб'єкта виховної взаємодії. Це базова орієнтація педагога, яка визначає його позицію у взаємодії з кожною дитиною.

Особливої уваги, на нашу думку, заслуговує твердження І.Якиманської про те, що “кожен учень дивиться на світ, спираючись на суб'єктивний досвід. Дитина, пізнаючи світ, користується “передзнаннями”, сформованими культурою, що її оточує” [6]. Тому важливо спочатку виявити життєвий досвід учня, а тоді вже, спираючись на нього, формувати наукові знання.

Савченко О.Я. слушно зазначає, що зосередження на потребах учня; переважання навчального діалогу, співпраця, співтворчість між учителем і учнями створюють умови для пошуку шляхів реалізації педагогічного такту з боку вчителя. Сутність цього явища, на думку Ушинського К.Д., Макаренка А.С., Сухомлинського О.В., Синиці І.О., полягає в

умінні кожного педагога торкнутися до душі дитини, зрозуміти її внутрішній світ.

На нашу думку, художнє конструювання може виступати ефективним засобом прояву педагогічного такту майбутнього вчителя за таких умов:

1) наявність зацікавленості учнів (діти мають можливість самостійно обрати казку, об'єкт, техніку виконання виробу і т. ін.)

2) умотивованість практичної діяльності (учні мають бачити перспективу на основі попереднього аналізу поробки та попереднього планування трудових дій);

Співпраця, співтворчість у системі “учитель–учень”, “учень–учень” готує майбутнього фахівця до педагогічної взаємодії й навчального діалогу через виготовлення виробів із різних матеріалів та за різними технологіями.

Стандартизовані вимоги художнього конструювання конкретизуються в типових програмах із предметів “Художня праця” і “Трудове навчання”. Вони є невід'ємною складовою особистісно орієнтованої моделі освіти, сприяють забезпеченню формування активної особистості, здатної до конструктивного перетворення довкілля на засадах гармонії, краси і доцільності.

Досвід роботи педагогічних факультетів за новими стандартами та навчальними планами свідчить, що художнє конструювання іграшок за допомогою гачка є цікавим видом творчої роботи майбутніх учителів початкових класів. Ручна праця такого виду не вимагає складного устаткування, дорогих матеріалів, спеціального обладнання. Вважаємо, що роботу студентів доцільно організовувати в декілька етапів, а саме:

I етап – вибір теми, казок, загадок (на основі аналізу дитячих творів та мультиків);

II етап – оволодіння студентами певною технікою виготовлення виробу (прийомів в'язання гачком);

III етап – планування попередніх трудових дій;

IV етап – компонування, з'єднання деталей у виріб (студенти працюють за технологічними та інструкційними картками, за зразком і за власним бажанням);

V етап – завершення виконання індивідуальних робіт, їх оздоблення та презентація.

Слід зазначити, що всі етапи взаємопов'язані між собою, доповнюють один одного, допомагають досягти бажаного кінцевого результату. Кожен етап має своє основне завдання.

Мотиваційний компонент навчальної діяльності є надзвичайно важливим саме для молодших школярів. Вони завжди із захопленням сприймають інформацію в рубриці "Це цікаво знати". Тому-то майбутній учитель повинен бути готовим до реалізації пізнавального інтересу молодших учнів на I етапі роботи. Наприклад, розповідь вчителя про в'язання гачком як один із видів декоративно-прикладного мистецтва:

В'язання гачком має свою давню історію. Найкращими в'язальниками вважаються кочівники-бедуїни. В'язати їх заставило життя. День у пустелі спекотний, а ночі настільки холодні, що без теплого одягу не обійтись. Верблюжої шерсті було достатньо, щоб перетворити її на одяг. Цікаво, що гачок мав вигляд рівної палички. В'язання було суто чоловічим заняттям. Чоловіки в'язали, пасучи худобу. Пастухи і були засновниками сучасного рукоділля. Цікавим є той факт, що саме бедуїни-кочівники й винайшли повітряну петлю, застосували різні види в'язання.

Мистецтво в'язання, потрапивши до Європи, тривалий час залишалося привілеєм чоловіків. Благородні лицарі, повернувшись із турніру і знявши лати, проводили зимові вечори у своїх замках за в'язанням.

Високою майстерністю славилися іспанці, шотландці, французи.

В умовах сучасності в'язання залишається одним із найулюбленіших видів рукоділля дорослих майстринь з України та продуктивної праці дітлахів.

Такі розповіді, бесіди та заочні подорожі можна розглядати як шлях до серця дитини, як один із способів педагогічного впливу на учня, як уміння вчителя поводитися належним чином, просто й переконливо говорити з вихованцем, поважати його гідність.

За навчальним планом для підготовки вчителів початкової школи курс "Методика трудового навчання з практикумом у навчальних майстернях" (художньо-конструкторський підхід), розроблений відповідно до вимог

стандарту освітньої галузі “Технологія”, у розділі III “Спеціальні питання методики трудового навчання з практикумом у навчальних майстернях”, тема 4. “Художнє конструювання з текстильних матеріалів”, 4.3. “В’язання гачком”, дозволяє студентам виконувати практичні роботи за власним вибором у цій техніці. Це в подальшому дасть їм можливість навчати дітей нескладній, доступній і доволі цікавій справі в’язання гачком. Саме ця робота, на нашу думку, дозволить розвивати в учнів індивідуальні здібності та творчі задатки.

Для досконалої організації уроків художньої праці в початкових класах учитель повинен бути майстром своєї справи (наявність спеціальних теоретичних знань, практичних умінь і навичок); добре знати закономірності й засоби вираження художнього замислу, мати художній смак, постійно працювати над удосконаленням політехнічних знань школярів, володіти педагогічним тактом та педагогічною майстерністю.

Фрагмент заняття

Тема. Техніка в’язання гачком.

Об’єкт праці: виготовлення голови ведмедика для лялькового театру.

Мета. Закріпити вміння і навички в’язати гачком; набути навичок планування, компоновання і з’єднування деталей у виріб; навчитися естетично оформляти та творчо презентувати свої роботи.

I. Планування послідовності трудового процесу (на основі аналізу креслення)

1.1. Аналіз креслення

Розглянувши інструкційну картку, студенти встановлюють, що голова, вушка і мордочка ведмедика мають форму кружечків. Голова – 2 кружечки, вушка – 2 кружечки, мордочка – 1 кружечок. Очі і ніс – теж кружечки (найменші за розмірами).

Ознайомившись із кресленням, студенти визначають послідовність виготовлення виробу, використовуючи зображення на кресленні:

– спочатку в’яжемо 2 кружечки R 40 мм – голова (кожен кружечок починаємо ланцюжком із 4 повітряних петель;

- з'єднуємо їх у кільце; в'яжемо ряд стовпчиків з накидами, по два у кожен петлю, далі рідше – через 2, через 3, через 5. Готовий кружечок має бути рівним і пласким);
- з'єднуємо їх між собою стовпчиками без накидів, але не до кінця, залишаємо отвір для надівання на пальці;
 - далі в'яжемо 2 кружечки R 15 мм (таким же чином, як і попередні) – вушка, прикріплюємо їх на верхній частині голови стовпчиками без накидів;
 - потім в'яжемо кружечок R 20 мм – мордочка, прикріплюємо до голови швом “через край”;
 - очі (2 гудзики) пришиваємо над мордочкою;
 - ніс (гудзик) пришиваємо на мордочці;
 - ротик вишиваємо червоними нитками.

1.2. Оформлення виробу здійснюється за бажанням. Його презентація.

Література

1. Державна національна програма “Освіта” (Україна – XXI століття). – К.: Райдуга, 1994.
2. Державний стандарт початкової загальної освіти. Галузь “Технологія” // Поч. школа. – 2001. – № 1. – С.47-48.
3. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів пед. факультетів. – К.: Абрис, 1997.
4. Чернега Н. Особистісно-зорієнтоване навчання: сучасні підходи. // Рідна школа. – 2001. – № 9.- С.13-14.
5. Якиманская И.С. Разработка технологии личностно-ориентированного обучения // Вопросы психологии. – 1995. – № 2.
6. Якиманская И.С. Требования к учебным программам, ориентированным на личностное развитие школьников // Вопросы психологии. – 1994. – № 2.